

Následné chování smluvních stran a jeho (ne)samozřejmé využití při jednoduchém výkladu smlouvy

Josef Kotásek*

I.

To, co je vyjádřeno slovy, může být běžnému příjemci zřejmé a pochopitelné bez složitých interpretací. U právně relevantních vyjádření však projevy účastníků často připouští různé výklady. To je dáno zkušeností a zájmy tvůrce projevu, které se budou lišit od zkušeností a zájmů jeho příjemce (u adresného právního jednání), nemluvě o obdobných limitech na straně interpreta.

U písemně zachycených projevů k tomu přistupuje imanentní nedostatek každého textu: dokonale srozumitelný a jasný text je utopií. Vždy jsou zde nějaké zamlčené předpoklady, neznámý kontext či okolnosti, na které autoři nepamatovali či nemohli pamatovat. Text jako konzervovaná řeč přitom zpravidla není schopen sám nabídnout vysvětlení svých nejasných pasáží a je tak nutné brát v úvahu i okolnosti stojící mimo něj.

U právního jednání se obvykle rozeznávají dva typy výkladu – **jednoduchý** a **doplňující**. V tomto příspěvku se budu zabývat výkladem jednoduchým. U něj jde v zásadě o **stanovení významu** příslušného právně relevantního textu.

V rámci jednoduchého výkladu můžeme rozlišovat tři interpretační postupy, jež se - zjednodušeně řečeno - liší mírou respektu interpreta ke skutečné vůli tvůrce.

V prvním z nich interpret zjišťuje vůli tvůrce v okamžiku právního jednání, hovoříme proto o empirickém či subjektivním výkladu. Nemusí jít nutně o náročnou a sofistickou interpretaci, často jde spíše jen o prostou recepci či jednoduchá skutková zjištění o (nejasně či nedostatečně projevěné) vůli tvůrce projevu.

Druhá metoda výkladu projevu vůle směřuje k významu, které by mu dala **konkrétní protistrana**, které byl projev určen. V případě pochybností se ovšem výklad „normativizuje“ a jako referenční subjekt pak vystupuje **objektivní adresát** (*objektiver Empfänger, reasonable recipient, homme raisonnable*). V tomto smyslu se hovoří o objektivizujícím výkladu¹, který ovšem může být i zcela

vědomou a aprobovanou misinterpretací, neboť se může lišit od skutečné vůle jednajícího.

Paušalizace je pak ještě více posílena u třetí varianty výkladu, kde již zcela odhlédneme od reálných účastníků a jejich konkrétních poměrů, když rozhoduje toliko **typický význam** sporného textu.

II.

Shora uvedené základní interpretační postupy najdeme téměř ve všech národních právních řádech. Vyskytují se v různých podobách, poměrech a kombinacích a liší se buď důrazem na zjištění skutečné vůle či na objektivní význam projevu. Obvykle je preferován empirický výklad s tím, že další etapy nastupují až v případě trvajících pochybností.

Shora uvedené základní rozlišení mezi empirickým, objektivním, normativním a typickým výkladem, jakož i podřízený poměr mezi nimi, bylo předmětem úpravy v obchodním zákoníku.

Podle § 266 odst. 1 ObchZ měl přednost výklad „podle úmyslu“ jednající osoby. Podmínkou bylo, že tento úmysl byl straně, které byl projev určen, znám či jí znám být musel. Teprve v případě, že takový výklad selhal, měl být projev vykládán podle standardu průměrného adresáta. Výrazy používané v obchodním styku se přitom měly vyložit podle významu, který se jim zpravidla v tomto styku přikládal (§ 266 odst. 2 věta druhá ObchZ).

Toto pojetí nyní v § 556 v zásadě kopíruje i aktuální občanský zákoník, který tím definitivně opouští dřívější lavírující a zcela nedostatečné občanskoprávní řešení².

verzity, Brno.

¹ Specifickým případem normativního výkladu je pak výklad sporného výrazu k tíži jeho autora (výklad *contra proferentem*).

² Podle § 35 odst. 2 ObčZ „právní úkony vyjádřené slovy je třeba vykládat nejenom podle jejich jazykového vyjádření, ale zejména též podle vůle toho, kdo právní úkon učinil, není-li tato vůle v rozporu s jazykovým projevem“.

* Doc. JUDr. Josef Kotásek, Ph.D., docent na Katedře obchodního práva Právnické fakulty Masarykovy uni-

Nově tedy platí, že co je vyjádřeno (ať již slovy nebo jiným způsobem), vyloží se podle úmyslu jednajícího, byl-li takový úmysl druhé straně znám, anebo musela-li o něm vědět. Nelze-li zjistit úmysl jednajícího, přisuzuje se projevu vůle význam, jaký by mu zpravidla přikládala osoba v postavení toho, jemuž je projev vůle určen. V právním styku s podnikatelem se výrazy připouštějící různý výklad posoudí podle pravidelného významu.

Občanský zákoník tedy favorizuje empirický (subjektivní) výklad. Předpokládá v první řadě výklad dle úmyslu jednajícího; primárně jde vlastně spíše o skutková zjištění než o nějakou sofistikovanou interpretaci. Text pak má ustoupit vůli jednajícího, která je rozhodným prvkem interpretace (srov. znění „vyloží se podle úmyslu jednajícího“).

To však platí jen za podmínky, že o úmyslu druhá strana věděla, či o něm musela vědět. Subjektivní výklad se tedy za určitých podmínek „objektivizuje“ ve prospěch adresáta projevu. Pokud o úmyslu druhá strana nevěděla, lze výklad vést v intencích úmyslu jednajícího jen tehdy, pokud tato neznalost tkví v nedostatečné bdělosti a úsilí protistrany.

Ve frontě na realitu ovšem podle tvůrců občanského zákoníku nemá (resp. nemůže) interpret čekat věčně. Pokud není empirický výklad úspěšný, je na řadě druhá etapa, tj. objektivní (případně normativní) interpretace, kde projevy poměříme modelem obvyklého adresáta³, tj. *in abstracto*.

Výklad typický pak nastupuje pouze v případech trvajících pochybností a bez dalšího pouze tam, kde jde o vztahy s podnikatelem. V případě, že ve vztahu figuroval nepodnikatel, je typický výklad možný pouze tehdy, pokud straně musel být obvyklý význam textu znám (srov. v podrobnostech § 558 odst. 1 OZ).

III.

Občanský zákoník současně stanoví kritéria, ke kterým se má při empirické interpretaci projevu vůle „přihlédnout“. Dle § 556 odst. 2 OZ se má při výkladu projevu vůle zohlednit a) praxe zavedená mezi stranami v právním styku, b) k tomu, co právnímu jednání předcházelo, c) k tomu, jak strany následně daly najevo, jaký obsah a význam právnímu jednání přikládají.

³ Pro účely tohoto příspěvku pomijím zvláštní úpravu spotřebitelských smluv (srov. zejména § 1812 OZ) a z právního jednání se zaměřuji zejména na dvoustranná právní jednání.

V tomto příspěvku se budu zabývat třetím z těchto „vodítek“ výkladu – tj. následným projevům jednajícího jako interpretační oporou zejména při výkladu smluvního textu. S ohledem na limity časopiseckého příspěvku pominu jiný aspekt následného chování strany – její důkazní význam a vztah k doktríně *venire contra factum proprium*⁴.

IV.

Občanský zákoník není při zahrnutí následného jednání stran do výkladového procesu nijak novátorský. Tzv. *subsequent conduct* je u empirického výkladu zohledňován např. u většiny modelových nadnárodních předpisů, srov. např. čl. 8:102 DCFR⁵ nebo čl. 5:102 PECL⁶. V obou případech se při výkladu smluvního textu zohledňuje „conduct of the parties, even subsequent to the conclusion of the contract“.

⁴ Že je hranice neostrá a matoucí potvrzuje bohužel i rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 18. 3. 2010 vedeném pod sp. zn. 32 Cdo 1165/2009. Mezi účastníky sporu byla uzavřena smlouva, ve které se smluvní strany pod smluvní pokutou zavázaly, že bez písemného souhlasu druhé strany nepřijmou po dobu platnosti smlouvy pracovníky nebo pomocníky, které druhá strana zapojila do realizace zakázek dle smlouvy. Žalovaná takového pracovníka (M.G.) zaměstnala bez předchozího souhlasu, resp. bylo sporné, zda byl tento souhlas udělen v předchozí e-mailové komunikaci. Negativní závěr v tomto směru podle dovolacího soudu podporuje i „následné chování stran, na něž jako k okolnosti související s projevem vůle se ve smyslu § 266 odst. 3 obč. zák. bere při výkladu vůle náležitý zřetel. Jestliže žalovaná po obdržení e-mailové odpovědi žalobkyně opětovně dne 28. února 2005 žádala žalobkyni o udělení souhlasu, svědčí to nepochybně o tom, že ani sama vyjádření žalobkyně v e-mailové zprávě ze dne 23. února 2005 za souhlas k zaměstnání M. G. dle článku V. odst. 8 smlouvy nepovažovala“. Soud dále odmítnul aplikovat ust. § 266 odst. 4 ObchZ, neboť nejde o situaci, kdy posuzované smluvní ujednání připouští různý výklad. E-mailová zpráva podle zjištění soudu totiž neobsahovala žádné vyjádření (pozitivní či negativní) k žádosti žalované o souhlas k zaměstnání, tedy ani žádný výraz připouštějící různý výklad, který by odůvodňoval aplikaci § 266 odst. 4 ObchZ. Nabízí se ovšem otázka, proč Nejvyšší soud na toto ustanovení o dva odstavce výše odkazuje, když sám správně podotýká, že závěr soudu nespočívá na interpretaci nějakých sporných výrazů.

⁵ Draft Common Frame of Reference (dále jen „DCFR“).

⁶ Principy evropského smluvního práva (Principles of European Contract Law), dále jen „PECL“.

Podobné řešení zná čl. 4.3 Zásad mezinárodních obchodních smluv UNIDROIT; zde ovšem najdeme lehce pozměněnou formulaci, která tolik nezdůrazňuje mimořádnost věci („*conduct of the parties subsequent to the conclusion of the contract*“).

S následným chováním stran laboruje také čl. 8 odst. 3 Vídeňské úmluvy o mezinárodní koupi zboží⁷, a to s důrazem na zahrnutí **jakéhokoliv** následného chování stran („*In determining the intent of a party or the understanding a reasonable person would have had, due consideration is to be given to all relevant circumstances of the case including the negotiations, any practices which the parties have established between themselves, usages and any subsequent conduct of the parties*“).

Naproti tomu je v *common law* v zásadě vyloučeno využít k interpretaci smluvního textu následné chování stran⁸, což ostatně platí – byť ne tak rezolutně – i pro předmluvní jednání⁹. Jde o důsledek doktríny *parol evidence rule*, která klade zásadní důraz na text smlouvy¹⁰ a k jiným indiciím se staví přezíravě. Závěry doktríny a judikatury z oblasti *common law* jsou tedy pro naše poměry přenosné jen velmi omezeně. Následné chování strany ovšem není zcela bez významu, když může být dle okolností kvalifikováno jako změna smluvního vztahu dohodou účastníků¹¹.

V.

V kontextu shora uvedených modelových řešení a čl. 8 CISG lze zohlednění následného chování stran považovat za standardní součást interpretace. Navíc ani v kontextu českého práva nejde o revo-

⁷ Úmluva OSN o smlouvách o mezinárodní koupi zboží z roku 1980 (dále jen „CISG“). V České republice se stala součástí právního řádu jako sdělení Federálního ministerstva zahraničních věcí č. 160/1991 Sb., o Úmluvě OSN o smlouvách o mezinárodní koupi zboží.

⁸ Postupně se ovšem pod vlivem kontinentálního práva začínají objevovat první náznaky odklonu od dosavadních striktního pojetí (srov. blíže Mc. Lauchlan. *A contract contradiction*. Victoria University of Wellington Law Review 1999, s. 192 an).

⁹ Srov. Lewison, K. *The interpretation of contracts*. 3. vyd. London: Sweet & Maxwell, 2004, s. 89.

¹⁰ Corbin, A. „The Parol Evidence Rule“ (1944). *Faculty Scholarship Series*. Paper 2901. http://digitalcommons.law.yale.edu/fss_papers/2901

¹¹ Srov. případ *Wilson v. Maynard Shipbuilding Consultants A.G. Ltd.*, cit. dle Cordero-Moss, G. *International Commercial Contracts: Applicable Sources and Enforceability*, Cambridge University Press 2014, s. 19.

luční novinku. Občanský zákoník jen přejal dosavadní obchodněprávní řešení, byť je poněkud upravil.

Co zůstalo, je **systematika interpretačních indicií**. Následné chování strany je jako interpretační vodítko uvedeno až jako poslední v pořadí, což intuitivně naznačuje jeho menší význam ve srovnání např. s praxí mezi smluvními partnery či předmluvním jednáním¹².

Obchodní zákoník následné chování strany používal jako všeobecnou interpretační pomůcku a ukládal jej zohlednit nejenom u empirického výkladu, ale také u výkladu normativního. Je otázka, do jaké míry je toto zúžení občanského zákoníku žádoucí. V zásadě všechny periferní okolnosti slouží totiž podpůrně k určení skutečné a nikoliv hypotetické vůle jednajícího (smluvní strany) a pro normativní přístupy se z podstaty věci nezdají jako vhodné.

Druhý věcný odklon není ani tak odklonem jako spíše upřesněním. Obchodní zákoník umožňoval do interpretace zahrnout i následné chování, pokud to „připouštěla povaha věci“. Občanský zákoník je zde restriktivnější a nemlží „povahou věci“. Následné postupy mají být rozhodné jen v tom rozsahu, v jakém se vztahují k obsahu a významu již finálního právního jednání, které nelze nově doplňovat či rozšiřovat skrze nové okolnosti.

Jde tedy skutečně o to, jak „strany následně daly najevo, jaký obsah a význam právnímu jednání přikládají“. Připouští se tedy interpretace vlastního projevu za podmínky, že byla „dána najevo“ (zpravidla tedy byla sdělena druhé straně, není to však podmínkou – k tomu více dále).

Rozhodné přitom může být i následné chování jedné ze stran, zejména pokud jde o postupy, které lze v rámci interpretace přičíst k její tíži. Pokud občanský zákoník míří na „strany“, je třeba tento pojem chápat tak, že pokrývá i projevy toliko jednoho ze smluvních partnerů.

VI.

Zohlednění následného chování stran při interpretaci ovšem není zdaleka tak samozřejmé a bezrozporné, jak by se mohlo zdát na první pohled. Výhrady proti zahrnutí následných okolností do interpretačního procesu neustále přetrvávají v zahraniční doktríně i judikatuře. I přes relativně jednoznačné a definitivní řešení v § 556 odst. 2 OZ,

¹² Obdobně u čl. 8 CISG *Ferrari, B.* Münchener Kommentar k HGB, 3. Vydání 2013, komentář k č. 8 CISG (čerpáno z databáze beck.de).

podpořené navíc „ideovým krytím“ nadnárodních modelových předpisů či CISG, je namísto reflexe kritických a skeptických postojů. Mohou nám být totiž vhodnou připomínkou logických limitů a úskalí tohoto způsobu interpretace.

Např. v SRN hraje následný postup stran při interpretaci jednání svou roli, byť takový postup nemá oporu v explicitním řešení v právní úpravě¹³ a dovozuje jej „pouze“ judikatura. Kritické či skeptické hlasy na ni ovšem nechybí¹⁴. Podle některých názorů by totiž soudy vůbec neměly při interpretaci právního jednání brát v úvahu cokoli, co časově následuje poté, co bylo adresné právního jednání doručeno adresátovi¹⁵. Toto paušální odmítnutí je obvykle odůvodňováno tím, že by strany získaly příliš velký prostor pro manipulaci se svými volními projevy¹⁶.

Shora uvedené obavy nepovažují za důvodné. Následné chování strany totiž samozřejmě nemůže měnit projev, který je již finální a jeho obsah je už jednou provždy zafixován. Nelze připustit, že projev vůle měl při dojití do sféry příjemce jeden význam a poté by získal či získával význam jiný podle aktuálních kalkulací aktérů. Následné chování stran již není součástí projevu vůle a je toliko interpretační oporou, vodítkem, indicií.

Následné chování stran je tedy „významné při výkladu použitého výrazu, nemůže však obsah právního úkonu nijak doplňovat, omezovat či jinak měnit“, srov. k tomu rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 23. 4. 2014, Cpjn 203/2013.

Ilustrativní ukázkou limitů následného chování jako indicie skutečné vůle je rozhodnutí BGH ze dne 7. 12. 2006, VII ZR 166/05, ze kterého plyne mj. následující: „Bei der Auslegung eines Rechtsgeschäfts kann das nachträgliche Verhalten der Partei nur in der Weise berücksichtigt werden, dass es Rückschlüsse auf ihren tatsächlichen Willen

und ihr tatsächliches Verständnis im Zeitpunkt der Abgabe der Erklärung zulassen kann“¹⁷.

Obdobně rozhodl německý BGH v rozsudku ze dne 16. 10. 1997, IX ZR 164/96: „Das nachträgliche Verhalten von Vertragspartnern kann zwar den bei Vertragsschluss zum Ausdruck gebrachten objektiven Gehalt der wechselseitigen Vertragserklärungen nicht mehr beeinflussen; es kann aber gleichwohl für die Auslegung bedeutsam sein, weil es Anhaltspunkte für den tatsächlichen Vertragswillen im Zeitpunkt des Vertragsabschlusses enthalten kann“¹⁸.

Zjištění soudu by se tedy mělo orientovat vždy do minula - tedy na to, jak strany chápaly výrazy ve smlouvě v době, kdy ji uzavíraly. Je zdánlivým paradoxem, že tak soud činí na základě okolností, které nastaly po uzavření smlouvy.

VII.

Jak jsem již uvedl, tvůrci občanského zákoníku převzali systematiku *indicií využitelných při interpretaci* z bývalého obchodního zákoníku. Následné chování strany je jako interpretační vodítko uvedeno až jako poslední v pořadí, což naznačuje, že ve srovnání s jinými indiciemi (zavedená praxe, jednání o kontraktu) nebude zcela bezpečné a spolehlivé.

Dosavadní praxe Nejvyššího soudu ostatně ukazuje, že následné chování stran je aplikováno vždy s jinými interpretačními kritérii a má tak pouze podpůrný či argumentační význam¹⁹. To také koresponduje s praxí v zahraničí. Např. soudní judikatura ve Francii používá následné chování stran (*comportement des parties après la conclusion du contract*) při výkladu zcela standardně, nicméně v zásadě vždy spolu s dalšími indiciemi, a to aniž by se mezi nimi snažila vytvořit jakoukoliv hierarchii²⁰.

¹³ Ustanovení § 133 (Auslegung einer Willenserklärung) ukládá při výkladu projevu vůle zjistit skutečnou vůli a zapovídá doslovný výklad („Bei der Auslegung einer Willenserklärung ist der wirkliche Wille zu erforschen und nicht an dem buchstäblichen Sinne des Ausdrucks zu haften“).

¹⁴ Baldus, Ch. Regelhafte Vertragsauslegung nach Parteirollen im klassischen römischen Recht und in der modernen Völkerrechtswissenschaft, s. 137 an.

¹⁵ Takto např. Schimmel, J. Zur Auslegung von Willenserklärungen, JA, 1998, s. 986, cit. dle Fricke, A.K., viz pozn. č. 20.

¹⁶ Srov. rozhodnutí BGH NJW 1988, s. 2878.

¹⁷ V pracovním překladu autora: „Při výkladu právního jednání může být zohledněno následné jednání strany jen do té míry, v jaké umožňuje zjištění o skutečné vůli a jejím chápání v okamžiku příslušného jednání“.

¹⁸ V pracovním překladu autora: „Jakkoli následné chování smluvních partnerů již nemůže ovlivnit objektivně vyjádřený obsah vzájemných smluvních projevů, může být významné pro jeho výklad, neboť obsahuje vodítko pro určení skutečné smluvní vůle v okamžiku uzavření smlouvy“.

¹⁹ Srov. např. rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 23. 4. 2014, Cpjn 203/2013.

²⁰ Fricke, A.K. Die Berücksichtigung von Begleitumständen bei der Auslegung schriftlicher schuldrechtli-

VIII.

Zajímavou otázkou je samotná povaha „následného chování stran“, které máme při interpretaci zohlednit. Jak již bylo uvedeno, občanský zákoník při stanovení rozhodných okolností nepoužívá pojem „následného chování stran“. Stanoví, že při výkladu projevu vůle má být zohledněno to, **jak strany následně daly najevo, jaký obsah a význam právnímu jednání přikládají**. Není radno přeceňovat použité příslovce „jak“. Občanský zákoník zde nelze chápat instrumentálně; není tedy až tak důležité, jakou formou byl výklad stranou intimován²¹, ale spíše to, co bylo vlastním obsahem sdělení.

Oproti čl. 8:102 DCFR, čl. 5:102 PECL, čl. 4.3 UNIDROIT nebo čl. 8 odst. 3 Vídeňské úmluvy o mezinárodní koupě zboží je záběr českého občanského zákoníku již na první pohled užší. Do výkladu má být zahrnuta pouze vlastní interpretace stran, a to výhradně za podmínky, že ji strany daly **najevo**. To může problematizovat ta následná chování stran, která sice jsou indicií skutečné vůle (faktické chování jedné strany; způsob, jakým je sporná transakce zachycena v účetnictví smluvního partnera), nicméně je u nich diskutabilní, zda ji strany „daly najevo“²².

Namísto bude spíše širší pojetí, které bude zohledňovat i ty postupy, ze kterých bude vůle vyplývat jen nepřímou a z povahy věci – půjde např. o návrh na renegotiaci, kterou příslušná strana potvrzuje určitý nevýhodný význam sporného ujednání z pohledu vlastních zájmů (ze shora uvedeného plyne, že pro výklad může být relevantní i následné chování toliko jedné ze smluvních stran).

Za projev o obsahu a významu právního jednání lze podle mého názoru považovat také obsah **následných či vedlejších smluv uzavřených mezi smluvními partnery**. Ilustrativním je v tomto ohledu rozhodnutí francouzského Nejvyššího soudu ve věci Cass. 1ere civ. ze dne 7. 5. 1957, Bull. civ. IV, č. 475²³, ve které se soud zabýval otázkou, zda nájemní smlouva uzavřená mezi účastníky předpokládala, že pronajímaný byt bude vybaven nábytkem či nikoliv. Ve smlouvě samotné nebylo o nábytku ani zmínky, nicméně ze znění vedlejší

dohody o kauci soud dovodil, že účastníci počítali s tím, že byt bude pronajat vybavený.

Pro interpretaci bude relevantní i chování toliko jedné strany. Ustanovení § 556 odst. 2 OZ tedy nelze pojímat tak, že pro výklad má být rozhodné pouze to, co strany daly ve shodě najevo.

IX.

S výkladem podle následného chování stran je konečně spojena otázka po hranici mezi interpretací a konstrukcí. Dle občanského zákoníku je relevantní to, „jak strany následně daly najevo, jaký obsah a význam právnímu jednání přikládají“. V tomto ohledu můžeme hovořit o autentické interpretaci smlouvy stranami²⁴. Je pak otázkou, kde končí legitimní výklad smlouvy svými účastníky a kde začíná (stejně tak legitimní) ujednání o její změně. V praxi se jistě objeví případy na „pomezí“, kde bude obtížné odlišit, kdy strany „pouze“ vykládají smlouvu a kdy ji (resp. její změnu) tvoří.

Uvedené obtíže lze demonstrovat na případu „Haakjöringsköd“ (rozhodnutí německého RG ze dne 8. 6. 1920), kde byl podstatou sporu nesprávně užitý pojem při označení předmětu kupní smlouvy. Obě strany pod pojmem „Haakjöringsköd“ rozuměly velrybí maso, třebaže v norštině mělo toto slovo význam jiný, šlo o maso žraločí. Německý soud konstatoval, že smlouva byla platně uzavřena na velrybí maso, a to i přes nekorektní označení předmětu, jelikož strany byly (alespoň při vzniku smlouvy) zajedno ve významu tohoto pojmu (*falsa demonstratio non nocet*).

Potud historický příklad. Představme si nyní hypoteticky, že by účastníci po uzavření smlouvy buď a) uzavřeli dodatek ke smlouvě, kterým by změnili předmět smlouvy na velrybí maso a použili pro ně korektní označení, nebo b) v korespondenci se shodli na tom, že pod žraločním masem v privátním kódu rozumí maso velrybí. Z pohledu interpreta se může právě druhý z uvedených postupů jevit jako dohoda o změně předmětu. Pokud ovšem strany od počátku měly (nesprávně) za to, že výraz „Haakjöringsköd“ znamená velrybí maso, půjde „toliko“ o autentickou interpretaci smluvních stran.

cher Verträge, Logos Verlag Berlin, 2012, s. 165.

²¹ Byť i to samozřejmě může hrát svoji roli.

²² Např. následné smlouvy uzavírané s jinými partnery, přičemž tyto smlouvy podporují určitý výklad sporného pojmu.

²³ Cit. dle Fricke, A.K. Die Berücksichtigung von Begleitumständen bei der Auslegung schriftlicher schuldrechtlicher Verträge, Logos Verlag Berlin, 2012, s. 164.

²⁴ Srov. Melzer, F. in Melzer, F. Tégel, P. a kol. Občanský zákoník, § 419-654. Velký komentář. Svazek III, Praha, Leges 2014, s. 606.

Závěr

Občanský zákoník stanoví kritéria, ke kterým se má „přihlédnout“ při empirické interpretaci projevu vůle. Dle § 556 odst. 2 OZ se má při výkladu projevu vůle mj. zohlednit to, jak strany následně daly najevo, jaký obsah a význam právnímu jednání přikládají. Reflexe následného chování stran není v českém právu novinkou, tvůrci občanského zákoníku navazují na dosavadní řešení v obchodním zákoníku. Možnost interpretovat projev vůle na základě pozdějšího chování má také oporu v modelových nadnárodních předpisech či CISG a připouští je i judikatura zemí, které nemají explicitní úpravu jako ČR. Přesto není použití tohoto interpretačního kritéria tak jednoznačné, jak by se na první pohled zdálo. Otázky vyvolá zužující přístup občanského zákoníku, který oproti obchodnímu zákoníku umožňuje přihlédnout toliko k tomu, „k tomu, jak strany následně daly najevo, jaký obsah a význam právnímu jednání přikládají“. Dle autora příspěvku není rozhodný způsob, jakým strany svůj výklad daly najevo, rozhodný je obsah. Nové znění na druhou stranu vhodně zdůrazňuje skutečnost, že následné chování stran (či je jen jedné strany) nemůže měnit projev, který je již finální a jeho obsah je už jednou provždy zafixován. U jednoduchého výkladu nelze připustit, že projev vůle měl při dojití do sféry příjemce jeden význam a poté by získal či získával význam jiný podle aktuálních kalkulací aktérů. Následné chování strany (či stran) již není součástí projevu vůle a je toliko interpretačním vodítkem. Zkušenosti zahraniční judikatury naznačují, že následné chování stran bude soudy z opatrnosti reflektováno vedle ostatních rozhodných okolností (praxe mezi stranami, jednání o smlouvě) a nebude při výkladu projevů vůle dominovat.

Summary

In recent times, contract interpretation has become one of the most contentious areas of the law of contract. The law relating to the interpretation of contracts varies around the world. Some civil law countries take a subjective approach which defers to the actual common intention of the parties. Some countries prefer an objective approach to the interpretation of contracts. The interpretation of contracts in the Czech Civil Code lies in the combination of the subjective and (subordinate) objective methods of interpretation. In determining the intent of a party, consideration is to be given to all relevant circumstances of the case including the negotiations, any practices which the parties

have established between themselves and any subsequent conduct of the parties.

The author argues that there are no convincing reasons of principle, policy or convenience for refusing to receive evidence of post-contractual negotiations and subsequent conduct, even though later recollections of what was meant may be unreliable. The parties' behavior may naturally better reveal their intentions in a transparent and objective way. Author deals with the extent to which post-contractual negotiations and another subsequent conducts are admissible to aid the interpretation of (commercial) contracts.